

Barns förnamn och släktnamn

Innan ett barn döps skall församlingen utreda att barnets för- och släktnamn är lagenliga och efter dopet utan dröjsmål tillställa befolkningsdatasystemet uppgiften om namnet för registrering.¹ Lagenligheten i barnets för- och släktnamn ska utredas i ett tillräckligt tidigt skede före dopet. Då dopsamtalet hålls i god tid före dopförrättningen och föräldrarna ombeds meddela de förnamn som valts åt barnet, hur de stavas samt släktnamn, blir det tillräckligt tid över för att utreda att namnet är lagenligt.

I oklara fall skall den präst som döper barnet eller den församling där barnet upptas som medlem ta kontakt med den magistrat som ansvarar för områdets befolkningsuppgifter för att utreda om det anmälda namnet är lagenligt och således kan registreras i befolkningsdatasystemet. Det hör till magistratens befogenheter att avgöra om ett namn är lagenligt.² Vid behov begär magistraten ett utlåtande av nämnden för namnändren som hör till justitieministeriets verksamhetsområde. Utlåtandet styr magistratens beslutsfattande.

Om frågan om namnets lagenlighet inte väcks förrän efter dopförrättningen ska församlingen i samråd med barnets vårdnadshavare och magistraten utreda saken innan uppgifterna om barnet registreras. Efter att församlingen har registrerat namnet i befolkningsdatasystemet kan namnet ändras i de situationer som lagen tillåter och då har magistraten denna behörighet.

Barnets vårdnadshavare bestämmer tillsammans om barnets för- och släktnamn. Det måste råda enighet om beslutet. Barnets föräldrar har inte alltid gemensam vårdnad om barnet utan bara ena föräldern kan vara barnets vårdnadshavare. Då beslutar den förälder som är vårdnadshavare ensam om barnets namn. Ibland har någon annan än barnets förälder utsetts till vårdnadshavare. Om denne ensam eller vid sidan av barnets förälder har vårdnaden om barnet bör hon eller han skriftligen godkänna barnets för- och släktnamn.

Barnets förnamn

Bestämmelserna om barnets förnamn finns i kapitel 6 a i namnlagen. Enligt namnlagen ska var och en ha minst ett och högst tre förnamn.³ Enligt vedertagen praxis kan en tillåten namnkombination också innehålla ett tvådelat namn (till exempel Linda Emilia Hanna-Kajsa).

Förnamnet ska motsvara både godkänt och etablerat skrivsätt. Såsom förnamn kan inte godkännas namn som är olämpliga eller vilkas användning annars kan medföra uppenbar olägenhet.⁴

Olämpliga förnamn anses exempelvis vara namn som väcker oanständiga tankar, namn som sårar religiösa känslor, djurnamn och åt dem givna tilltalsnamn, smeknamn, bilnamn eller andra namn på kända varumärken.

Enligt namnlagen kan inte heller följande namn godkännas

1. namn som i fråga om form eller skrivsätt står i strid med namnskicket här i landet;
2. kvinnonamn för pojkar eller mansnamn för flickor;
3. släktnamn, om det inte är fråga om ett namn som har härletts från faderns eller moderns förnamn och som slutar med ordet son eller dotter och används efter ett annat förnamn; eller

¹ Namnlagen 2,4 § och 32 a §.

² Regeringens proposition 14/1998 rd, Namnlagens paragrafvisa motiveringar 2 § och 32 a §.

³ Namnlagen 32 a,1 §.

⁴ Namnlagen 32 b,1 §.

4. namn som förut bärs av ett syskon eller halvsyskon, utom vid sidan av ett annat förnamn.⁵

Om förnamnet redan tidigare har antecknats för flera personer av samma kön i befolkningsdatasystemet⁶ och det inte strider mot bestämmelserna i namnlagen, finns det i allmänhet ingen anledning att förbjuda användningen av namnet. Om namnet förekommer hos en befolkningsgrupp av en viss nationalitet eller hos medlemmarna i ett speciellt trossamfund är förnamnet inte nödvändigtvis godtagbart för barn till finländska föräldrar.

Från dessa hinder kan dock avvika på tre olika grunder:

1. på grund av religiös sed;
2. om personen i fråga på grund av sin nationalitet, sina familjeförhållanden eller någon annan särskild omständighet har anknytning till en främmande stat och det föreslagna förnamnet motsvarar det namnskick som iaktas i denna stat; eller
3. om något annat giltigt skäl prövas föreligga.⁷

Om ett föreslaget förnamn är ett allmänt förnamn i barnets föräldrars hemland, finns det i allmänhet ingen anledning att förbjuda användningen av namnet. Då gäller det att utreda föräldrarnas etniska bakgrund och förnamnets vanlighet i deras hemland. Ovan nämnda regler i namnlagen ska också i sådana fall följas. Det går till exempel inte att ge kvinnonamn åt pojkar eller mansnamn åt flickor, och namnet som ges ska användas som förnamn i föräldrarnas hemland; ett släktnamn kan inte heller då ges som förnamn.

Barnets släktnamn

Bestämmelser om barnets släktnamn finns i namnlagens 2 kapitel.⁸ Barnets släktnamn ska anmälas till befolkningsdatasystemet inom två månader efter barnets födelse. Om det finns en valmöjlighet i fråga om barnets släktnamn men föräldrarna inte gör någon anmälan om barnets släktnamn får barnet det släktnamn som mamman har när barnet anmäls till befolkningsdatasystemet.

Om föräldrar som är gifta med varandra har ett gemensamt släktnamn när ett barn föds, får barnet vid dopet alltid föräldrarnas gemensamma släktnamn. Ett namn som barnets förälder tagit i sitt personliga bruk som förled till det gemensamma släktnamnet kan barnet däremot inte få.

Exempel 1: Brita Berg och Simon Sjö-Berg, som är gifta med varandra, får ett barn. Barnets släktnamn är Berg.

Om föräldrar som är gifta med varandra inte har ett gemensamt släktnamn, får barnet vid dopet det släktnamn som föräldrarna anmäl som barnets släktnamn. Det anmälda släktnamnet ska vara den ena föräldrarnas släktnamn i befolkningsdatasystemet när anmälan görs. Om föräldrarna tillsammans är barnets vårdnadshavare måste det råda enighet om namnvalet.

Exempel 2: Disa Dahl f. Löv och Simon Udd, som är gifta med varandra, får sitt första gemensamma barn. Som barnets släktnamn kan väljas antingen pappans släktnamn Udd eller mammans släktnamn Dahl, som mamman har fått i och med ett tidigare äktenskap. Föräldrarna beslutar gemensamt att ge barnet släktnamnet Udd.

⁵ Namnlagen 32 b,2 §.

⁶ Befolkningsregistercentralen upprätthåller en Namntjänst på sin webbsida: <http://verkkopalvelu.vrk.fi/Nimipalvelu/default.asp?L=2>. Där kan man kontrollera hur vanligt förnamnet är och i vilken utsträckning namnet i fråga har getts åt kvinnor och män.

⁷ Namnlagen 32 b,3 §.

⁸ Namnlagen 2 kap. Se broschyren Val av släktnamn i Sacrista. Se också Justitieministeriets anvisning "Barns släktnamn genom födelse": <http://www.oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/Broschyret/puolisonsukunimijalapsensukunimi/lapsensukunimisyntymannerusteella.html>.

Om barnet är fött utom äktenskapet och faderskapet har fastställts innan barnets namnuppgifter registreras i Kirjuri, kan faderns eller moders släktnamn registreras som barnets släktnamn. Om faderskapet inte är fastställt får barnet mammans släktnamn.⁹ Erkännandet av faderskapet gör inte pappan till vårdnadshavare, varför barnets mamma fortfarande kan ha rätt att ensam besluta om barnets släktnamn.

Barnets faderskap anses fastställt den dag när magistraten godkänt erkännandet av faderskapet. Om det är fråga om ett domstolsbeslut är dagen för fastställandet av faderskapet den dag då beslutet gavs, om beslutet inte överklagats. Om barnet avlider innan faderskapet fastställs kan barnet bara få det släktnamn som modern har vid barnets födelse.¹⁰

Exempel 3. Lena Strand och Mikael Löv lever i ett samboförhållande och får ett gemensamt barn. Mikael godkänner faderskapet och magistraten fastställer det. Barnet kan få mammans släktnamn Strand eller pappans släktnamn Löv. Lena och Mikael, som har gemensam vårdnad om sitt barn väljer tillsammans att ge barnet mammans släktnamn Strand.

Föräldrarna har inte ovan beskrivna rätt att välja barnets släktnamn om de delar på vårdnaden av ett gemensamt minderårigt barn. Då får barnet som döps det släktnamn som dess minderåriga syskon har.

Exempel 4. Disa Dahl och Simon Udd, som är gifta med varandra, får sitt andra gemensamma barn. Barnets släktnamn är Udd, eftersom föräldrarnas första gemensamma barns släktnamn är Udd och de har gemensam vårdnad om barnet.

Ett undantag utgör en situation där föräldrarna har ingått äktenskap efter att det första barnet har fötts och tagit ett gemensamt släktnamn, som är ett annat än deras barns i delad vårdnad som fötts före äktenskapet. Ett barn som föds inom äktenskapet får föräldrarnas gemensamma släktnamn. På det sättet kan barn i delad vårdnad, som fötts före äktenskapet och efter att äktenskapet ingåtts ha olika släktnamn.

⁹ Om faderskapet fastställs senare, kan barnets släktnamn ändras till faderns släktnamn genom ett meddelande till magistraten.

¹⁰ Sedan 1.1.2016 barnets släktnamn kan ändras till faderns släktnamn efter barnets död, om faderskapet har fastställts på grundval av erkännande först efter det att barnet avlidit. Namnlagen 4,4 §.